

Proces-verbal nr.2
al ședinței Grupului de lucru privind elaborarea noului document de
politici în domeniul drepturilor omului, din 10.11.2023

Au participat:

Bea Ferenci	OHCHR
Diana Doros	Cancelaria de Stat
Natalia Postică	Cancelaria de Stat
Angela Zagaiciuc	Cancelaria de Stat
Valeriu Berlinschi	Cancelaria de Stat
Alexandra Zamșa	Cancelaria de Stat
Marina Botea	Cancelaria de Stat
Angela Lupan	Biroul Politici de Reintegrare
Cristian Țăranu	Biroul Politici de Reintegrare
Andrei Brighidin	Expert, OHCHR
Evghenii Goloșceapov	Expert, OHCHR
Lilia Gruia	OHCHR
Vadim Aftene	Ministerul Sănătății
Evelina Miron	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
Tatiana Bordiniuc	Ministerul Culturii
Diana Pocitar-Poparcea	Ministerul Justiției
Dorel Cojocari	Ministerul Energiei
Lidia Pidpenco	Ministerul Mediului
Anatolie Irinin	Ministerul Mediului
Mariana Goraș	Ministerul Educației și Cercetări
Gheorghe Boș	Procuratura Generală
Sergiu Sofronii	Ministerul Afacerilor Interne
Svetlana Rusu	Oficiul Avocatului Poporului
Darea Dumitru	Oficiul Avocatului Poporului
Cristina Snegur	Amnesty International Moldova
Cristina Hadîrcă	Consiliul pentru egalitate
Vadim Vieru	Asociația Promo-LEX
Dina Ciubotaru	Help Age Internațional
Ghenadie Țurcanu	Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate
Diana Malașevschi	Platforma pentru Îmbătrânire Activă

Desfășurarea ședinței:

Dna Diana Doros a deschis ședința menționând scopul și importanța acesteia, precum și a remarcat importanța documentului de politici în domeniul drepturilor omului care urmează a fi elaborat. A fost menționat procesul de elaborare a documentului care a constat din 6 ședințe de consultare publică organizate cu reprezentanții APC și societatea civilă. De asemenea au fost punctate prioritățile care se vor regăsi în documentul de politici și anume: 1. Drepturi 2. Mecanismul și documente strategice. Scopul ședinței este de a agreea obiectivele specifice, care să ne permită să identificăm acțiuni pentru implementarea obiectivelor.

Dna Bea Ferenci, în numele Oficiului ONU pentru Drepturile Omului, a urat bun venit tuturor la a 2 întâlnire a grupului de lucru privind stabilirea priorităților pentru noul program pentru drepturile omului. A menționat despre cele 6 ședințe de consultare constructive a reprezentanților APC și OSC precum și de importanța implicării fiecărui membru a grupului de lucru în vederea stabilirii obiectivelor clare pentru viitorul document, pentru a nu lasă careva domenii de drepturile omului neacoperite.

Totodată a specificat despre importanța asigurării procesului participativ și incluziv a deținătorilor de drepturi și a organizațiilor societății civile reprezentative ale acestora în procesul de stabilire a priorităților pentru următorul document.

Oficiul ONU pentru Drepturile Omului, reconfirmă sprijinul acordat Cancelariei de Stat, Direcției Drepturile Omului și Cooperarea cu Societatea Civilă pe parcursul întregului proces.

DI Brighidin și dl Goloșceapov au prezentat prioritatea 1. *„Drepturile omului, prioritizate în mod participativ prin consensul larg dintre autoritățile publice, societatea civilă, instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului sunt asigurate”* precum și obiectivele generale și specifice urmare a propunerilor parvenite în cele 6 ședințe de consultare publică organizate.

Dna Doros a prezentat prioritatea 2. *„Cadrul de politici publice și mecanisme instituționale de implementare, coordonare și monitorizare a angajamentelor statutului în domeniul drepturilor omului”* precum și obiectivele generale și specifice.

DI Vieru, AO „Promo-lex” a menționat că obiectivele generale și specifice sunt bine formulate și a recomandat/solicitat că vor să propună obiective specifice ce țin de regiunea Transnistreană, care să fie incluse în obiectivele generale, urmînd să fie transmise ulterior.

Dna Lupan, BPR a comunicat că subiectul propus se va discuta în cadrul BPR și vor veni cu o viziune privind includerea obiectivelor specifice pentru Regiunea Transnistreană, sau de elaborat un capitol separat.

Dna Pocitar-Poparcea, MJ a propus comasarea mai multor obiective specifice și excluderea obiectivului care se referă la ratificarea Protocolului 12, din motiv că se regăsește în Planul Național de Acțiuni pentru Aderare.

Acțiunile cu referire la implementarea Legii cu privire la accesul la informație de interes public a se exclude din acest Proiect, deoarece este prevăzut în Planul privind Guvernare Deschisă pentru anii 2023-2025.

Dna Doros a propus ca aspectul ce ține de dreptul la religie care a fost formulat ca obiectiv să fie reformulat ca acțiune.

DI Borș, PG a solicitat explicarea Obiectivului ce ține de asigurarea fizică și lingvistică în instanțele de judecată, instituțiile penitenciare și la probele colectate de procurori.

DI Goloșceapov a explicat că se are în vedere accesibilitatea instanțelor, instituțiilor penitenciare. Consiliul pentru Egalitate a confirmat existența acestei probleme. Precum și accesibilitatea lingvistică, norma legală spune că petiționarului trebuie să-i răspunzi în limba solicitată. S-a propus examinarea acestui obiectiv mai minuțios și stabilirea dacă este sau nu problemă în domeniu, cu stabilirea acțiunilor necesare.

DI Darea, OAP cu referire la :

Obiectivul 3.1 *Sistemul de învățământ asigură educația pentru drepturile omului și educația sexuală la toate treptele de învățământ*, ar fi binevenit să fie adăugat adaptat conform vârstei și gradului de dezvoltare a copilului. Obiectivul 3.3 *Toate cazurile de abuz, discriminare, bullying, violență în instituțiile de învățământ investigate prompt și efectiv*. Aceste mecanisme sunt și ar trebui doar consolidate.

Obiectivul 3.4 *Sistemul de învățământ este incluziv pentru copiii din grupurile vulnerabile*. Era necesară o evaluare sau reevaluare a sistemului, de văzut unde suntem sau nu eficienți, și dacă corespunde necesităților, ceea ce s-a solicitat în partea consultărilor.

Obiectivul general 2. *Tortura și relele tratamente sunt eradicate* se discută de ani de zile, și este necesar să fie lăsate pe politici segmentare nu în PNADO, căci sunt acoperite de alte documente de politici. **DI Brighidin** a menționat că este imperativ să se regăsească în PNADO din motiv că nu se regăsesc în alte documente.

Obiectivul 8.2. *Eliberarea documentelor de identitate și de stare civilă se efectuează cu respectarea vieții private, culturii și convingerilor religioase ale minorităților naționale, ale persoanelor transsexuale și ale credincioșilor*, necesar de explicat care ar fi necesitatea specificării după criteriile enumerate?

La obiectivul 10.5 *Asistență multidisciplinară acordată lucrătoarelor sexului de suplinit cu sintagma „lucrătorii sexului”*

Obiectivul 16.2 *Acces asigurat la informația privind starea elementelor de mediu, factorilor și habitatului. (Convenției de la Aarhus, Protocolul de la Kyoto și Acordului de la Paris)* .

Obiectivul 19.1 *Justiția penală internațională întărită prin ratificarea amendamentelor de la Kampala la Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale*, acest obiectiv excede documentul PNADO. **DI Goloșceapov** explică că prin ratificarea diferitor convenții RM ar putea servi ca un exemplu pentru alte țări.

Obiectivul 21.2 Identitatea civică împărtășită, bazată pe interese comune, precum și diversitatea etnică, lingvistică și culturală sunt susținute și promovate, inclusiv în domeniul educației. De clarificat ce se are în vedere prin acest obiectiv și de analizat Recomandarea care a stat la bază. dl Goloșceapov a explicat că recomandarea este de a crea o comunitate bazată pe Identitatea civică împărtășită pe bază de interese comune. Anul viitor vor fi revizuite curiculele școlare și ar fi oportun de prevăzut la modificarea curiculelor aceste aspecte. Obiectivul va fi dezvoltat prin stabilirea acțiunilor.

dl Bors, PG cu referire la obiectivul 11.4 *Capacitățile organelor de forță și ale actorilor relevanți din sectorul justiției îmbunătățite în domeniul prevenirii și combaterii instigării la discriminare, discursului de ură și infracțiunilor motivate de prejudecată* a propus de comasat cu obiectivul ce ține de discursul la ură.

A propus ca Obiectivul 20. 5 *Un mecanism public de protecție a avertizorilor de integritate funcționează* de exclus căci se regăsește în SNIA și legea prevede deja mecanismul. Legea este adoptată recent și include toate particularitățile ce se referă la aspectele invocate în obiectiv.

Dna Ciubotaru, Help Age International de clarificat în ce obiective generale sau specifice se vor încadra persoanele în etate. Obiectivele stabilite sunt foarte înguste ca exemplu obiectivele: **9.4** *Centrele de plasament temporar pentru persoanele cu dizabilități și autoritățile publice facilitează progresiv realizarea dreptului la trai independent în comunitate pentru persoanele cu dizabilități în condiții de egalitate cu ceilalți*, **19.3** *CNAJGS dispun de capacități sporite pentru asigurarea serviciilor calitative persoanelor cu dizabilități cu accent la cele care trăiesc în instituții rezidențiale*.

dl Brighidin a propus ca grupurile care nu sunt acoperite să fie menționate și de formulat acum ca să poată fi incluse și la care obiectiv specific de inclus.

Help Age International a propus de inclus la obiectivele 9.4 și 19.3 „persoane în etate și persoanele cu venituri mici” Propunerile sunt binevenite în contextul în care, există o necesitate stringentă de servicii pentru persoanele în etate. Totodată obiectivele ce țin de educație, la fel de inclus programe și pentru persoanele în etate, în special o provocare rămâne a fi digitalizarea în scopul accesibilizării serviciilor.

Dna Doroș a concretizat despre vizita raportorului special ONU pentru persoanele în etate și Raportul cu concluziile preliminare care urmează să fie incluse în noul Program.

dl. Darea, OAP () de clarificat obiectivul 7.2 *Forțele de ordine permit participarea OSC-urilor în procesele legate cu vulnerabilitatea OSC-urilor la finanțarea terorismului și spălarea banilor*. *dl Goloșceapov* a comunicat că această recomandare vine să înlăture lacunele care există în comunicarea dintre organele de ordine și societatea civilă, interdicții/ impedimente în activitatea asociațiilor obștești. *dl Darea* a propus: de comasat într-un bloc comun.

dna Cristina Hadîrcă, Consiliul pentru egalitate () a propus de reformulat obiectivul 7.2 sub alte aspecte nu doar ceea ce ține de spălarea banilor și finanțarea terorismului

Dl Darea OAP cu referire la: *Obiectivul 8.3 Sistemul de sprijin pentru persoane cu dizabilități în procesul de luare a deciziilor funcțional.* De specificat pentru care categorii de persoane este acest obiectiv. Ca exemplu: Persoanele cu dizabilități locomotorii își pot asigura procesul de luare a deciziilor. *dI Goloșceapov* a clarificat despre persoane cu dizabilități care sunt sub riscul de a li se lua capacitatea juridică. *Obiectivul 19.6 Judecători de instrucție dispun de cadrul normativ, mecanismele procesuale și instituționale perfecționate pentru respectarea și asigurare a drepturilor și libertăților persoanele în procedura penală.* Codul Penal și de Procedură Penală a fost modificat și sunt prevăzute atribuțiile judecătorilor de instrucție, dar este necesar de monitorizat cum se aplică aceste prevederi.

Dl. Goloșceapov explică că sub acest obiectiv au fost comasate mai multe recomandări de la diferite rapoarte ale Consiliului Europei.

Dl. Darea a propus de reformulat *Obiectivul 9.2 Sistemul de protecție socială răspunde adecvat nevoilor de protecție socială a locuitorilor din Regiunea Transnistreană*

Dl Darea OAP a explicat că: ASP refuză documentarea copiilor din stînga Nistrului, CNAS cu referire la stabilirea pensiei, dat fiind faptul că nu au fost achitate contribuții din partea acestora.

Dl Aftene, MS la obiectivul *18.1 Documentele de politici publice privind hepatitele virale, tuberculoza și gestionarea deșeurilor medicale sunt elaborate și puse în aplicare* necesar a clarifica aspectul deșeurilor ce se are în vedere și care deșeuri.

dI Goloșceapov se referă la deșeurile medicale. Sunt rapoarte din partea PNUD Moldova despre deșeurile medicale. Strategia de gestionare a deșeurilor pentru anii 2013-2027 există, dar nu are un Plan de implementare. Propunerea este de a elabora acest plan de punere în aplicare.

Dl. Aftene: este necesar de stabilit unde se va regăsi acest obiectiv, anume aspectul deșeurilor medicale, la domeniul mediu sau la standarde de sănătate.

Dl. Țurcanu (...) Regulamentul sanitar privind gestionarea deșeurilor medicale este aprobat în 2018.

Dl Goloșceapov este necesar de menținut obiectivul cu referire la deșeuri din motiv că se referă la aspecte chimice, biologice ș.a. și de stabilit responsabilii Ministerul Mediului, Ministerul Sănătății ș.a. părți interesate.

Dl. Sofroni problema este despre deșeurile ce rezultă din părțile corpului uman și este necesar a vedea problemele identificate în raportul PNUD și după identificarea soluțiilor.

Obiectivul 18.2 Fiecare persoană care locuiește în Republica Moldova, inclusiv deținuții, este asigurată de stat cu polița de asigurare medicală sau poate să și-o procure, inclusiv solicitanții de azil și beneficiarii de protecție temporară. Se propune de reformulat din motiv că Statul asigură obligatoriu pachetul de urgență, or ar fi necesar de mărit acest pachet minim de servicii. *dI Goloșceapov* pentru

deținuți este necesar de identificat soluții. Despre celelalte categorii, să li se ofere posibilitatea de a procura polițe de asigurare medicală de sine stătător.

Obiectivul 18.7 *Disponibilitatea și accesibilitatea serviciilor medicale în mediu rural, serviciilor medicale timpurie, paliative, geriatrie cu accent pe copii și persoanele în etate, și servicii socio-medicale pentru persoanele cu boli oncologice este asigurată.* În Strategia de sănătate este prevăzută activitatea de acoperire cu servicii, astfel urmează de reformulat sau de stabilit exact acțiunile pentru acest obiectiv .

Dna Miron, MMPS () cu referire la: obiectivul 9.3 *Sistemul de protecție socială accelerează eforturile de eradicare a sărăciei extreme în rândul copiilor și a copiilor străzii.* Este o prioritate pe agenda MMPS dar se propune a reformula „în rândul copiilor aflați în situație de risc”, ceea ce corespunde formulărilor din lege. Dl. *Goloșceapov* în rapoarte se menționează anume „copii rămași în stradă”, se propune a reformula: „copii în situație de risc cu atenție sporită asupra copiilor aflați stradă”, sau de formulat ca acțiune cu copii străzii.

obiectivul 18.3 *Cadrul normativ revizuit pe baza drepturilor omului asigură respectarea, protejarea și realizarea drepturilor persoanelor care trăiesc cu HIV, și asigură susținerea și reabilitarea pentru persoanele care consumă droguri și 19.5 Politică în domeniul drogurilor și narcologiei asigură susținerea și reabilitarea persoanelor care consumă droguri .* **Se propune** ceea ce ține de droguri de unificat într-un obiectiv sau de specificat instituțiile care vor răspunde de implementare. Dl. *Goloșceapov* explică că sunt situații diferite anume de cei care consumă droguri și cei ce au fost condamnați pentru posesie. Ar fi oportun de examinat pentru că ar fi posibilă depopularea instituțiilor penitenciare de infractorii care au fost condamnați pentru deținere de droguri inclusiv în cantități foarte mici. Este mai bine de tratat condamnații în instituții medicale specializate, dar nu în penitenciare.

Dl. *Sofroni* la obiectivul 11.5 *Mecanismul de colectare a datelor dezagregate privind instigarea la discriminare, discursul de ură, infracțiunile motivate de prejudecată este îmbunătățit.* Ordinul comun nr.254/2008 dintre MAI, Procuratura, Serviciul Vamal, SIS a fost modificat , îmbunătățit și prevăzut mecanismul de înregistrare a datelor. Se propune a exclude acest obiectiv.

DI Dîrul, Instituția Religioasă Misiunea Socială „Diaconia” a Mitropoliei Basarabiei () de concretizat unde poate să se regăsească următoarele subiecte: Cum statul va contracta servicii sociale de la sectorul asociativ, deoarece Statul nu a reglementat ca eligibil actorul de culte religioase care este înlăturat de la mecanismul de comandă socială. Cultele religioase fac part din OSC și sunt îngrădite de la comanda socială.

Dna Doroș a menționat că: a fost aprobat Programul de dezvoltare a societății civile pentru anii 2024-2027 în care sunt prevăzute acțiuni pe domeniu .

Dl. Goloșceapov a propus să fie elaborat un obiectiv general care să se refere la ratificarea convențiilor.

Dna Doroș a solicitat de la reprezentanții MAI să ne informeze cu referire la situația ratificării Convenției privind Dispariția forțată.

Dl. Goloșceapov Se propune de comasat obiectivul 20.1 *Jurnaliștii, în special cei care investighează corupția și încălcările drepturilor omului, sunt liberi să își desfășoare activitatea fără intimidare și hărțuire* cu 19.2 *Cadrul normativ national revizuit în vederea asigurării protecției sporite copiilor și apărătorilor drepturilor omului, dar și pregătirii pentru ratificarea Convenției internaționale pentru protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate*. Se propune a discuta cu asociația jurnaliștilor pentru a vedea viziunea lor.

Dna Doros a menționat că Programul privind drepturile omului pentru anii 2024-2027 va fi pe 4 ani, iar unul din obiective se referă la elaborarea Strategiei în domeniu.

S-a decis: transmiterea către grupul de lucru a obiectivelor acceptate și reformulate în cadrul ședinței pentru stabilirea acțiunilor relevante pentru atingerea obiectivelor.

Doros Diana

**Șef al Direcției drepturile omului și cooperarea cu societatea civilă,
Cancelaria de Sat**